

1. Samota vs. osamělost

Kazatel dnes před námi otevírá nelehkou oblast lidského života, která je pořád aktuální – a tou je **samota**, **osamělost**. Asi mi dáte za pravdu, že člověk někdy cítí potřebu být sám. Zvláště člověk, který převážnou většinu svého času pracuje s lidmi – potřebuje zkrátka trochu vypnout, vysadit, odpočinout si od lidí, se kterými je pořád v nějakém kontaktu. Na chvíli se odpoutat od lidí a načerpat nových sil. Tak to někdy činil i Pán Ježíš, o kterém čteme, že po mimořádné události zázračného nasycení tisícových zástupů Ježíš „vystoupil na horu, **aby se o samotě modlil**. Když nastal večer, byl tam sám“ (Mt 14,23). Podobně někdy vedl i své učedníky: „Řekl jim: *‘Poďte sami stranou na pusté místo a trochu si odpočiňte!’ Stále totiž přicházelo a odcházelo mnoho lidí, a neměli ani čas se najíst*“ (Mk 6,31).

Člověk potřebuje někdy být sám, aby se mohl soustředit, aby si mohl odpočinout, modlit se, přemýšlet, načerpat. Ale na druhé straně zůstává pravdou, že člověk je tvorem bytostně společenským. Je tak prostě stvořen. Vzpomeňte hned na začátku Bible, jak Bůh sám – Tvůrce – konstatuje, že není dobře člověku býti samotnému. V tomto případě šlo o stvoření ženy, mužovy partnerky, aby nebyl sám. Ale můžeme to konstatování Boží, že není dobré člověku býti samotnému vztáhnout na člověka a jeho vztahy obecně, nejen na ty manželské.

Bůh stvořil člověka jako bytost, která potřebuje druhé. To je obecná a přirozená lidská potřeba – nebýt sám, někoho mít – přátele, partnera pro život, děti, rodiče, apod. A pokud se ve společnosti objeví někdo, kdo nikoho nepotřebuje, kdo se všem úzkostlivě vyhýbá, straní se lidí, nechce s nikým nic mít – na takového člověka ostatní hledí jak? *‘To je podivín, vlk samotář, on je nějaký divný’*. Za normálních okolností člověku není dobře samotnému. Pociťujeme potřebu vztahů s druhými. A to nejen povrchních a mělkých, ale hlubokých vztahů důvěry. Je to lidsky přirozená potřeba. Odráží se zde to, že člověk je stvořen k obrazu Božímu. A to mimo jiné znamená, že se na něm zrcadlí i Boží existence, jakožto společenství. Věříme a vyznáváme, že Bůh je jeden, ale existuje jako společenství tří osob – Otce, Syna a Ducha svatého. Mezi osobami Boha je vztah naprosté, absolutní důvěry a lásky. Něco z toho naznačují slova jako – „*Syn (Ježíš), který je v náručí Otcově*“, „*Duch, který od Otce vychází*“ (J 1,18; 15,26). Bůh tedy existuje jako společenství lásky a naprosté harmonie. Proto člověk, který byl učiněn k obrazu Božímu, je také předurčen pro vztahy lásky a důvěry.

A pokud se pak člověku nedostává kvalitních vztahů, pokud nemá nikoho blízkého, pak to poměrně rychle v člověku vyvolává takové nelehké, sžíravé vnitřní trápení. Člověk se začíná cítit prázdný, nepotřebný, nemilovaný, ostrčený, přehlížený a může svojí osamělostí velice trpět, zvláště trvá-li dlouho nebo dokonce trvale.

Bývá to někdy smutný obrázek lidí, kteří zůstali sami, anebo jsou v různých ústavech – ať už pro děti nebo dospělé, v domovech důchodců, nemocnicích apod., kdy jsou lidé vlastně často v nějakém kontaktu s lidmi – se spolubydlícími, se sestrami, lékaři, pečovateli – ale přece se cítí velice osamělí, protože nemají s nikým navázaný hlubší vztah důvěry, naslouchání a přátelství. Nesmíme se mýlit – to, že je člověk v neustálém kontaktu s nějakými lidmi ještě neznamená, že by nebyl osamělý. Osamělost neznamená až tak nedostatek kontaktů s lidmi, ale nedostatek hlubokých a kvalitních kontaktů, vztahů s lidmi.

2. Úskalí osamělosti

Kazatel zde rozebírá několik takových příkladů, jak neblaze se osamělost člověka může dotýkat.

- „*Někdo je sám a nikoho nemá, ani syna ani bratra, a všechno jeho pachtění nebere konce, jeho oko se bohatství nenasytí. ‘Pro koho se pachtím a sám se připravuji o pohodlí?’ Také to je pomíjivost a úmorná lopota*“ (4,8). Je to pozastavení nad životem bez blízkého člověka. Někdo se namáhá, podaří se mu nahromadit i nějaké prostředky, majetek, ba zde dokonce i bohatství – ale Kazatel se ptá: *‘k čemu to, když nemám, s kým bych se o to podělil, když nemám, s kým bych mohl sdílet svou radost z nabytého požehnání? K čemu mi to je?’* Odráží se zde otázka hodnot, a velice jasně a zřetelně zde vystupuje na světlo, že hluboký vztah s někým je cennější nad poklady. *‘Co z toho, že jsem bohatý, když nikoho nemám, komu bych to odkázal, s kým bych se mohl z toho potěšit’*. Oko se nenasytí tím bohatstvím. Bohatství bez vztahů s lidmi je smutné bohatství. Kvalitní přátelství nebo manželství je jistě nad truhly zlata.

- „*Upadne-li jeden, druh jej zvedne. Běda samotnému, který upadne; pak nemá nikoho, kdo by ho zvedl*“ (4,10). Život člověka není jen rovná cesta za svitu slunce a zpěvu ptáků. Naše cesty také lemují

různé výmoly, strmé kopce, louže a bláto. Musíme v životě s lecčím zápasiť a potýkat se. Někdy také umdléváme a upadáme pod námahou různých problémů, ba i hříčů. A v takových chvílích člověk zvlášť pocítí, má-li někoho blízkého. Čteme: „*Běda samotnému, který upadne...*“. Je-li člověk na všechno sám, je to mimořádně obtížné, těžší, než když by měl někoho, kdo by mu pomohl. V knize Přísloví čteme tato velice pravdivá slova: „*V každickém čase miluje přítel, zrodil se bratrem pro doby soužení*“ (17,17). To je přátelství, a to je na něm cenné – že i v různých pádech a těžkostech druhého neopouští, ale pomáhá mu jeho břemena nést.

Člověk osamělý je na tom hůř, je na všechny své starosti a problémy sám, nemá, komu by se mohl svěřit, a třeba i vyplakat. Nemá nikoho, kdo by ho povzbudil a pomohl. A s takovou se těžkostí mnohem hůře nesou. Jak se říká, a myslím, že velmi pravdivě – „sdělená bolest – poloviční bolest“. Ale jak se může má bolest snížit, když nemám nikoho, komu bych se mohl svěřit? To je mimořádně těžké.

- „*Také leží-li dva pospolu, je jim teplo; jak se má však zahřát jeden?*“ (4,11). To je zřejmě narážka na manželství. Dva, kteří spolu leží na jednom loži, zahřívají se, je jim teplo a dobře. Či např. na situaci pocestných nebo vojáků v nehostinné krajině, kteří se zahřívají navzájem, aby nezmrzli. Obrazně přeneseno – jak hřejivé je to, když můžeme mít někoho důvěrně blízkého. To je ten život – který by byl jinak studený a smutný - hned vřelejší a veselejší.

- „*Přepadnou-li jednoho, postaví se proti nim oba*“ (4,12). Zde je navozena situace nebezpečí. Jeden je mnohem zranitelnější. Kazatel má na mysli fyzické přepadení. Ale člověka přepadává a útočí na něj mnoho věcí – starosti, problémy, nemoci apod., o čem jsme už hovořili. Pokud má někdo někoho druhého, blízkého, může od něj přijímat posilu – není na to sám. Snáze se mu pak třeba s problémy bojuje. Není sám voják v poli, ale má po boku spolubojovníka, který ho posiluje, modlí se s ním a za něj apod.

A tak je velice pravdivé to prosté Kazatelovo konstatování: „*Lépe dvěma než jednomu*“ (4,9). Na první pohled samozřejmá a jednoduchá větička, ale jaký význam a obsah se za ní skrývá. A nakonec jde Kazatel ještě dál a říká: „*...a nit trojitá se teprv nepřetrhne*“ (4,12). Tady můžeme vidět dvojí význam té trojité nitě: a) čím víc opravdových přátel, čím víc hlubokých vztahů, čím širší je záchytná sociální síť, tím je život člověka bohatší, kvalitnější a má i větší pomoc a oporu v různých starostech. b) ale smíme tady myslet i na toho „třetího“ ve vztahu – a to na Pána Boha, který ty naše lidské vztahy – ať už přátelské nebo manželské provází, povzbuzuje, obohacuje a doplňuje.

3. Společenství s Bohem i s lidmi

* **Společenství s Bohem** – Je to především Bůh sám, který se stává člověku tím nejbližším a nejdůvěrnějším přítelem. Nejdůležitější pro každého člověka je tedy navázat vztah důvěry a lásky s ním, s Bohem v Pánu Ježíši Kristu. Ježíš nazval ty, kdo ho následovali, učedníky, svými **přáteli**. Ne už jen služebníky, ale přáteli (J 15,15). Jindy byl nazýván přítelem celníků a hříšníků (Lk 7,34). A jistě jím byl, měl otevřené srdce pro každého člověka, a každému kdo o to stál se stal přítelem – tedy někým mimořádně blízkým.

A i my v toto věrné přátelství Ježíšovo můžeme věřit a držet se ho. S Ježíšem můžeme hovořit o všem, co bychom ani nejbližšímu člověku nedokázali vypovědět. Je to přítel, který nezradí, nezklame, neopustí a jestli jsme četli v knize Přísloví, že „*V každickém čase miluje přítel, zrodil se bratrem pro doby soužení*“ (17,17), pak vezme, že o Ježíši to platí ze všech nejvíce.

* **Společenství církve** – Ovšem je zcela přirozené, že člověk potřebuje i společenství a podporu druhých lidí. Zde svou roli jako dar od Pána Boha může a má sehrávat i společenství církve. V církvi žijící v Ježíšově duchu se možná neztratí všechny osamělosti lidí, ale může se jistě alespoň umenšovat. Učme se být všímaví a vnímaví. Ne vždy nám to asi jde úplně dobře. Ale povzbudme se usilovat o to a vyprošovat si to, zejména v této době, kdy je vzhledem k nárůstům nákazy nutné opět omezovat setkávání lidí. Vzpomeňme na sebe v modlitbě, zatelefonojme někomu, pošleme někomu SMS nebo email. Třeba jen s krátkým pozdravem a modlitbou. I po malých krůčcích se dá přece ujít pěkný kus cesty.

Neděle 11.10.2020 Sbor CB Praha 3, M. Žemlička